

2-8.9.2024.

THEATRE ТЕАТАР

№ 6

недеља

8. септембар • 2024. година

НА РАСКРШЋУ
AT THE CROSSROADS

ХРОНИКА ФЕСТИВАЛА

ГРАД НОВИ
САД

НАЦИОНАЛНО
ТЕАТРАЛНО
ДРУШТВО
НОВИ САД

ПОДРЖАЛИ

ФЕСТИВАЛ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА БАЛКАНСКОГ КУЛТУРНОГ ПРОСТОРА | FESTIVAL OF DRAMA AND THEATER OF THE BALKAN CULTURAL SPACE

“ЂЕЛАВА ПЕВАЧИЦА” НАЈБОЉА ПРЕДСТАВА НА ФЕСТИВАЛУ
ПО ОЦЕНИ СТРУЧНОГ ЖИРИЈА, ЖИРИЈА ОКРУГЛОГ СТОЛА
КРИТИКЕ И НОВИНАРСКОГ ЖИРИЈА

ОКРУГЛИ СТО

Критика савременог европског друштва

На последњој такмичарској вечери 5. *Театра на раскрићу* одиграна је представа *Елементарне честице* Мишела Уелбека у режији и драматизацији Криса Шаркова, а у продукцији Народног театра *Иван Вазов* из Софије из Бугарске.

Оливера Милошевић, модераторка округлог стола, разговор је започела речима да је Уелбеков роман објављен 1998. године и да је изазвао велику буру међу књижевним светом и читаоцима, јер је његов начин писања арогантан, увредљив и безобразан, а у суштини је критика савременог европског друштва и тога шта се у Европи дешава у ово време. Додала је да јој се чини да су аутори ове представе тај његов груб текст решавали тако што су га поставили лирски и што су вешто избегли све те вулгарности и

начин на који он пише. Навела је и да верује да није било лако поставити ово дело на сцену. Занимљиво је то, додала је, што су у подели млади глумци, не случајно, јер ова тема се највише тиче њих и њихове будућности. Њен утисак је да је ово у суштини прича о томе дали је љубав могућа у времену и простору у ком живимо. Допада јој се ова драматизација - Уелбека не воли зато што је мрачан, мизоген, у овом комаду страдају само жене, а ауторски тим ове представе му је дао човечност.

Ова представа ме подсетила на једну сјајну синтагму која ме повукла да после тога читам Уелбека, а то је „космичка пустош“, рекао је Сашо Огненовски, позоришни критичар из Македоније. Ова представа је вођена модерно, приповедачки. Додао је да је имао среће да путује по Европи и гледа

представе и његов утисак је да је *Иван Вазов* један од топ пет најбољих театара у Европи. *Елементарним честицама* Уелбек је почео своју серију дела, јер је неке лајтмотиве користио и у наредним делима – клонирање је један од најдоминантнијих.

Јелена Поповић, драматуршкиња, је истакла да је ово једна честита представа, врло чиста и врло пристojна. Њу играју млади људи и представа је у највећој мери намењена управо младим људима на којима свет остаје. Све оно страшно о чему текст говори је приказано на један хуман начин – сцене насиља, сцене секса, сцене смрти, које су могле да буду далеко страшније, суровије приказане, овде су ипак прилично хумано приказане, чак и педагошки за публику млађег узраста.

Јована Сџанковић

ИНТЕРВЈУ

Спасоје Ж. Миловановић:

Театар на раскршћу и даље има једну константу - сусрет

Полако се припрема завеса која ће се спустити и на овај пети фестивал „Театар на раскршћу“ који је донео изузетно садржајан и квалитетан програм, што на Великој или Малој сцени, у фоаеју или у оближењем хотелу. Као што нека традиција налаже, реч на крају има селектор фестивала и управник Народног позоришта Ниш театаролог Спасоје Ж. Миловановић.

Шта је то ново што ове године доноси „Театар на раскршћу“, Спасоје Ж. Миловановић одговара – „нови људи“.

- Прошло је годину дана, свет се променио, другачија су интересовања у позоришту, а постоји само једна једина константа од како је настало позориште до дана данашњег, а то је сусрет живог човека на сцени и у публици. То је оно што позориште чини посебном уметношћу од свих других уметности. Није случајно Аристотел рекао да је позориште најважнија уметност јер окупља све друге уметности и прави сусрет - каже Миловановић.

Сусрет је прва асоцијација на „Театар на раскршћу“ - Народно позориште окупља своје људе.

- Убеђени смо да је могућа нормална комуникација, нормална мисао ако имате један заједнички садржалац, а то је у овом случају позориште и све друге разлике су само богатство које позориште чине посебним. Наш фестивал управо говори о тој различитости коју промовише на најбољи могући начин. Ако се не слажемо, у реду је, битно је да се уважавамо - додаје.

Ове године „Театар на раскршћу“ слави полујубилеј, своје пето издање, а у времену где на уметност снажно и непоштено утичу неуметничке ствари, како каже Спасоје Ж. Миловановић, па се поставља питање да ли је безобразно и нереално причати о првом јубилеју - 10. издању фестивала.

- Искрено се надамо да ћемо га доживети, у којој год ситуацији да смо, у пензији, у другом позоришту... надам се да ће 10. фестивал заблистати и бити најбољи од дотадашњих - додаје управник Народног позоришта.

Прво издање фестивала почело је на дан Народног позоришта, 11. марта, а онда су корона и „неуметнички разлози“, читај финансије, одложили „Театар на раскршћу“ за септембар. Жеља за шесто издање је иста, да се врати првобитни датум, а о томе је било речи и на састанку са градоначелником Ниша Драгославом Павловићем.

- Постоји добра воља, руководство Града као нашег оснивача то разумеју и верујем да ћемо убрзо имати састанак где ћемо то прецизирати и кренути у припрему новог издања. Оно што је важно, искристалисала се идеја да овај фестивал окупља победнике националних фестивала из 13 држава, а онда се изаберу шест. Представа у част на грађених припада Народно позоришту Ниш - додаје Миловановић.

Мало времена за припрему не би био проблем.

- Ми смо се већ уиграли, добро знамо шта је чији по-

сао и брзо делујемо. То је оно што некако се осећа посебно јер све колеге и колегинице, укључујући и мене, из Народног позоришта Ниш дајемо свој максимум да све функционише како треба и да наше колеге, сарадници и публика оду задовољни. Имамо и „неуметничке“ проблеме, пре свега мислим на недостатак климе и низ неких проблема које покушавамо да решимо, али имамо и јавну изговорену реч министра културе да је Министарство културе расположено да помогне да се најлепша позоришна зграда доведе у пуно функционално стање - истиче Миловановић.

И ове године фестивал је обележила богата понуда пратећег програма, где је публика могла погледати и две представе.

- Право место за промовисање, разговоре и дискусије о позоришту и позоришној уметности јесу фестивали. Имали смо одличну трибину где смо разменили искуства о томе како функционишу позоришта у бројним државама. Ту су и представе, добро је да је Мала сцена укључена и да мале форме имају своје место и у оквиру фестивала и репертоара Народног позоришта Ниш - каже Миловановић.

Сваки фестивал се труди да покаже неке представе које искачу из редовне репертоарске понуде, рекао је Спасоје Ж. Миловановић, а „Театар на раскршћу“ је поставио високу лествицу не само за своја наредна издања, већ и за друге фестивале.

Љубица Јоцић

ИНТЕРВЈУ

Теодора Духовникова: Некласични облик драматургије даје велику слободу глумцу и редитељу

Глумица Теодора Духовникова игра у представи *Елементарне честнице* у режији Криса Шаркова, а у продукцији Народног театра „Иван Вазов“ из Бугарске. Са њом смо разговарали о њеним глумачким почецима, о улози коју игра у овој представи, али и о сарадњи са цењеним бугарским редитељем и њеним жељама за даља ангажовања у театру.

1. Какви су били Ваши глумачки почеци и шта Вас је привукло овој професији?

Када сам била мала волела сам да стварам ликове од папира - принцезу, негативца, кувара, лошу принцезу, доброг сина и сличне; Секла сам их маказама и сатима се играла са њима испод стола. Сатима. Волела сам да стварам свој свет и да га доживљавам кроз све његове становнике, кроз све своје папирне ликове... Мислим да је то ипак оно што ме највише узбуђује у овој професији – окупити групу људи у позоришту и створити живот другачији од оног нормалног споља, мали нови универзум са својим правилима, својим значењем и порукама, својом естетиком, да се ова велика компресија времена и простора деси на сцени и да се овај нови свет доживи и дискутује са публиком два сата.

2. Какав је био процес рада на представи *Елементарне честнице*? Које сте алате користили при раду на овој представи и шта вам је било најважније да допрете до публике?

Био је то веома узбудљив процес. Ми смо заправо радили из књиге, романа, а не класично писане драме, без стандардне драматургије. Морали смо да пронађемо сопствени начин да испричамо ову причу. Заправо у представи користимо и прозу и директан текст, глумци некада говоре из трећег лица, па брзо пређу у прво и директно комуницирају са партнером, па опет долази до отуђења од лика, а понекад чак и причамо о томе шта они доживљавају, шта се дешава са другим ликом... Заправо, овај некласични облик драматургије даје велику слободу глумцу и редитељу, можете брзо изградити свет, а затим га брзо уништити и створити нови. У нашем извођењу су заправо Станиславски и Брехт, и нешто од класичних старогрчких трагедија због имица Хора (који је, у нашем случају, футуристички, гламурозан и антиутопијски). Probe су нам биле веома узбудљиве и било је много креативности, као и потпуног поверења између глумаца и редитеља.

3. Какво је било искуство рада на представи са Крисом Шарковим? Какав је био тај процес?

Крис је данас један од најузбудљивијих и најомиљенијих редитеља у Бугарској. Глумци желе да раде са њим јер је веома савремен по својим техникама и темама, он је авангардан, али у његовим представама има и много емоција и осећања, немају хладно и контемплативно дејство. Он је страшно паметан

и обухвата свет у веома интересантним међусобним везама. На пример, наше прве пробе за столом када нам је причао о Уелбеку, о хипијима, о томе да ли су западни човек и цивилизација у паду или успону, о будућности у којој толико сањамо да живимо, будућности без бола и без старости, будућности савладаној осећањима и разочарењима, али будућности стерилној и безбожној - сви ти разговори су били толико занимљиви да сам желела да се пробе за столом наставе бар још месец дана, тако убедљиво је Крис причао о томе. А онда када су почеле праве пробе, било је веома разиграно и креативно. Крис воли глумца, пушта га да импровизује и предлаже, да има самопоуздања, али и тачно зна шта жели да постигне, зашто и како. Био је то сјајан период.

4. У којој улози сте се до сада најбоље осећали као глумица?

Све оне у којима волим своје partnere и редитеља и када се инспиришем њима. Партнерство ми је све и страшно је важно у овој професији.

5. Да ли постоји нека улога која вас привлачи и у којој бисте желели да се реализуете?

Волела бих да играм лик који је у стању потпуног распадања, који је осрамоћен и који је дотакнуо дно, али који носи мало светлости и прати ту светлост и излази на површину... Тако нешто.

*Превод са енглеској:
Барбара Толевска*

РЕЧ КРИТИКЕ

ЕЛЕМЕНТАРНЕ ЧЕСТИЦЕ

НАРОДЕН ТЕАТАР „ИВАН ВАЗОВ“, СОФИЈА (Бугарска)

СЛОЈЕВИ УЕЛБЕКОВОГ РОМАНА

Елементарне честице Мишел Уелбек, адаптација и режија Крис Шарков, Народни театар Иван Вразов, Софија

Уелбек у *Елементарним честицама* говори немилосрдно о свету чији смо део. Човечанство је, према Уелбеку потпуно дехуманизовано, он пише дистопију и чезне за утопијом, чије је наличје нада. Кроз причу о судбинама два полубрата он гневно, готово очајно (*а очај је последње ушочишће еја*) говори о јунацима који нису кадри да остваре љубав. Када престанемо да верујемо у вечност, парафразираћу писца, онда престајемо да верујемо. Режија и адаптација Криса Шаркова је калеидоскопска,

прецизна и отворена у исто време, она нас води кроз прошлост и будућност до садашњости. Драматуршкиња Маја Праматарова деликатно отвара слојеве Уелбековог романа. Глумачки тим у којем су Теодора Духовникова, Жаклин Даскалова, Димитар Николов, Мартин Димитров, Елена Иванова, Славена Зајкова, Дарина Радева играју усредсређено, дирљиво, не штедћи се, играју Уелбека све време из контре, из позиција оних који су кадри да осећају, кадри да емпатишу, да се радују и да пате. Говоре писцу, чуј наш хор он ће ти другачије гласове дати, кадре да дају, виде и чују. Тим представе говори да милости на овом свету још увек има. Да се човек још може вратити човеку. Они су ти који се не предају безнађу, они кажу и нама: не очајавајте, смисла има.

Мултимедија Ралице Георгиева отвара другу перспективу представе. Музика Емилијана Гацова Елбија даје представи оквир унутар којег

се она креће, а сценографија и костим дефинишу стилове и контексте света који се на сцени креира. Тим младих бугарских глумаца враћа нас човеку. Дају нам милост и наду и елементарни пут.

Најшаа Гвозденовић

РЕЧ КРИТИКЕ | ЕЛЕМЕНТАРНЕ ЧЕСТИЦЕ

НАРОДЕН ТЕАТАР „ИВАН ВАЗОВ“, СОФИЈА (Бугарска)

ОДГОВОР ОНИХ НА КОЈИМА ОСТАЈЕ

Последње такмичарске вечери *Театра на раскршћу*, група младих и веома талентованих глумаца Народног позоришта *Иван Вазов* из Софије нам је донела драматизацију *Елементарних честица* Мишела Уелбека, коју потписује редитељ Крис Шарков.

Избором нарације као чврсте копче између за театар временски и просторно преудаљених делова радње, ова представа храбро пркоси његовим јединствима, али пажљивим одабиром хронолошки постављених сцена, она ипак задржава композицију драме и успева да нас за нешто више од два сата проведе не само кроз животе Уелбекових ликова, већ и кроз историју која нас се

утолико више тиче, јер је тема комада, заправо - каква нас то будућност чека и како је, и због чега, све почело...

Без улажења у тумачење пишчевих порива и његовог угла гледања на слободе, смрт религије или парализу емоције младог човека, као највреднију одлику ове представе истакла бих приступ који је, заправо, супротан од свега наведеног. Ова младост коју су нам приказали уметници из Софије је паметна, храбра и пре свега пристојна. Без инсистирања на прљавштину секса, насиља или смрти, достојанствено и хумано проговарају о свему са чиме се млад човек суочава, шаљући поруку појединцу у отуђеним свету - да није усамљен. Тим саосећањем одише и ликовни идентитет представе (Никола Тороманов) који се, са једне стране, маестрално бори да готово педагошким средствима ублажи страхоту живота (бојом, обликом, чак и играчком), а са друге, избором модерних, младима бли-

ских елемената костима, ентеријера и мултимедијалног израза, изазове сигурну зону, осећај припадности и (упркос радњи коју свесно одбацујемо као нешто што се нама, или нашој деци може десити) оствари анагноризис и нагна нас да проживимо оно о чему млади људи на сцени говоре, а у животу ћуте.

Ако ова представа охрабри, утеши или „васпита“ макар једно младо биће у публици по игрању, она је испунила свој задатак. А као неко ко за младе пише и живи (приватно и професионално), потписујем да би тај број након извођења пред пуном салом младих људи изненадио многе. Јер уместо лекција, ова представа нуди разумевање; уместо забрана, нуди лице и наличје слободе; а уместо строгих правила, нуди пример како остати пристојан, добар, искрен и честит у свету који смо им створили да „на њима остаје“.

Јелена Појовић

РЕЧ КРИТИКЕ | ЕЛЕМЕНТАРНЕ ЧЕСТИЦЕ

НАРОДЕН ТЕАТАР „ИВАН ВАЗОВ“, СОФИЈА (Бугарска)

СЈАЈ КОСМИЧКЕ ПУСТОШИ

(О прредстави „Елементарне честиице“ по роману Мишела Уелбека, у режији Криса Шаркова, а у продукцији Народног театра „Иван Вазов“ из Софије, Бугарска. Главне улоге: Теодора Духовникова, Жаклин Даскалова, Димитр Николов, Мартин Димитров, Елена Иванова, Славена Зајкова, Дарина Рагева)

Ригидност Мишела Уелбека је књижевности донео много истине, али и много велике недоумице. Његови су романи територија скандала и упозорења која се, нажалост, великим делом и остваривају. „Елементарне честиице“ је роман из његове ране фазе где најављује своју списатељску специфику и поглед на свет. Уелбеков поглед на свет је таман и пун де-струкције где се људскост увек доведе у питање. Говорећи о

клоновима и развијајући једну интимну сторију два полубрата, он се дотакне многих мрачних констелација које се односе и на садашњост, а и на будућност. Крис Шарков је направио адаптацију која је врло индикативна на сам роман с тим што је наративни ток романа предао глумачким интерпретацијама, тако да поред легитимних нараторки, ликови двају парова убацују у своје ликове и једну приповедачку дистанцу која на неки начин осликаа и њихов поглед на свет. И у роману, а и у режији се највише проблематизира љубав. И поред тога што је два пара преиспитују највише у себи, Уелбек подсећа човека у њима да ми живимо у свету где „хипијевци из шездесетих рађају масовне убице у деведесетима“, што је у неку руку у праву зато што љубав у тој последњој декади двадесетог века већ постаје „конзумирана“ и незахвално прагматична. Представа у први мах импонује глумачком енергијом. Живот се у сценографији која подсећа на филмове Рожеа Вадима и Жан Лик Годара гаји у моди и перлама, а надлазећи конзумеризам је увек ставља на жера-

вици са великом опасношћу да ишчезне и оставе људе у љуски своје самоће. Тако се на нивоу приче и догоди: смрт долази по своје и самоћа постаје једини другар и партнер у времену које се претвара у аждају. Глумци и редитељ представу посвећују „човеку“ о коме причају врло дуго покушавајући да објасне да је клонирање човека хемија од које се боје и животиње.

„Елементарне честиице“ су и као роман и као представа по-времено и расправа о духовној егзистенцији и свесности присуства на овом свету – и веку. Уелбек скоро све ставља на коцку: и људско достојанство, и људске емоције, а и људски рацио који ипак на крају не може да објасни смрт, нестајање, одлазак. Мишел и Бруно се питају: где? И наравно, не добију одговор и на такав начин имају још више разлога да живе, да страдају, да се надају. Ова представа нам буди и наду и срећу што је позориште увек поред нас да нас пробуди када покушавамо да одспавамо свој живот и да нас подсети да је љубав оно што нас одржава и прави свесним.

Сашо Ојеновски

Приредила
Јана Савић:

УТИСЦИ

У сваком случају, корак напред и можда сама представа је разбила неку „монотонију“ овогодишњу. Кажем монотонију под знацима навода овогодишњег театра јер је потпуно другачије од свих виђених представа овогодишњих. У сваком случају је потребна, поготово за фестивалски програм, једна оваква представа.

Горан Јанковић

ПУБЛИКЕ

Допала ми се свакако костимографија, сценографија, врло оригинално, прича је онако мало тешка, али добро. Глума је одлична, све је врло иновативно врло необично, занимљива режија, потпуно нешто ново, екстравагантан, другачије. Лепо је што смо имали прилику да видимо овако нешто код нас у граду, потпуно је револуционарно. Управо због тога што је несвакидашње мало онако изазива неку можда nelaгoду, али опет је било лепо видети и искусити то само треба мало времена да се утисци слегну. Порука је јасна, врло озбиљна тематика, друштво у коме живимо, нешто што нас окружује и нешто што можда нисмо толико свесни али је присутно и можда би мало више пажње требало да обратимо.

Ана и Јелена

Представа је интелигентно конципирана и пружа рефлексију о људској природи и савременом друштву. Режија мајсторски управља сложеним наративима и емоцијама. Кроз динамичан текст и упечатљиве перформансе, представа нас подсећа на важност разумевања и емпатије.

Срђан

Представа ми се допала! Посебно ми се допала сценографија. Сценографија је обилувала неком другачијом врстом од осталих зато што је имала један велики базен са лоптицама, имали су и видео пројекције. Такође у представи смо могли да видимо неке од главних полемика у друштву о томе да ли је абортус дозвољен или није, о томе да ли је вештачка оплодња дозвољена или није, клонирање, то су питања која могу да буду интересантна за данашње друштво.

Александар

Ја сам иначе љубитељица научне фантастике тако да је било лепо видети научну фантастику на позоришној бини, интересантно. Само се надам да није у вези са неким агендама које нам пропагирају и тако даље о деструкцији људског рода. Треба погледати. Емотивно реагујем на инвалидска колица с обзиром на то да ми се мама разболела тако да можда није баш било потребно да се обе жене, оба женска лика разболе. Можда је требало нешто мало веселије без обзира на научну фантастику.

Јанковић

Ово је све оно што је Уелбек хтео да нам каже, то је суштина, мени се много допало, е, то је сад ако неко није читао ниједан роман од Уелбека ово не може да разуме, то сам сигурна, не може да разуме на адекватан начин односно можда има проблем са разумевањем иако је порука универзална, мени је зато то блиско, то је суштина, ја њега волим. Не мора ово на лепши начин да се каже! Његова прогноза није лепа, ово је баш то, сурово, он је суров, он је бруталан, вулгаран, све је то то. Ово је одлична представа мени. Понента се јасно види.

Емилија Ивановић

РЕЧ КРИТИКЕ

ЕЛЕМЕНТАРНЕ ЧЕСТИЦЕ

НАРОДЕН ТЕАТАР „ИВАН ВАЗОВ“, СОФИЈА (Бугарска)

АНТИМИМЕТИЧКИ ФУТУРИЗАМ

Народен театар „Иван Вазов“ (Бугарска), текст: Мишел Уелбек, драматизација и режија: Крис Шарков, драматург: Маја Праматарова, музика: Емилијан Гацов Елби, сценографија и костим: Никола Тороманов, мултимедија: Ралица Георгијева.

Ова сценска адаптација прослављеног романа „Елементарне честице“, Мишела Уелбека, објављеног 1997. године, доноси својеврсно футуристичко преиспитивање, обојено иронијом и туробним разматрањем судбине човека у дехуманизованом друштву на чијој се позадини оцртавају антитопијски обрасци Хакслијевог „Врлог новог света“. Паралелно представљене судбине два брата – учитеља и биолога, чији се животни путеви на сцени каткад

укрштају, а каткад филозофски и идејно размимоилазе на непредвидиве начине, не односе се само на њихове појединачне егзистенције, већ се, тумачећи духовно наслеђе човечанства, баве општим питањима, дилемама, заблудама и пројекцијама нејасне, али често и невеселе будућности у којој је блискост утопија, а љубав недохватна.

Вишеструко награђивани бугарски редитељ, Крис Шарков, ову сценску антиутопију није видео као могуће попрште драмске радње, већ се у представљању комплексног романескног предлошка одлучио за укидање сваке апсолутности у презентацији позоришних знакова. Глумачка игра је махом опредељена ка гледаоцу, коме се приповеда и исповеда у огољеном наративном маниру. Судбина полубраће – Мишела и Бруна, који немају пуно додирних тачака и којима је само мајка оно што их одиста повезује, представљена је приповедачки уз повремено и сасвим условно конституисање односа међу самим ликовима. Мишел је молекуларни биолог, мислилац и идеалиста, човек без правог љубавног живота,

помало измештен из устаљених животних токова, док је Бруно пак особа слободоумна и фриволна, додуше више у теорији него у пракси. Обојица су, међутим, типични примерци овековног атомизованог друштва, у коме је религија устукнула пред плитким *new age* филозофијама, а љубав пред површним сексуалним везама. Помало лиричан тон читавом сценском микросвету даје фрагментарна двострука презентација (екрани са стране) низова сензација, асоцијација, животних детаља, као и (анти)утопистичких призора. Контрапункт поетичним сублимацима представља кјубриковски костим, чије хладно сивило удаљава судбине ликова од сваке могућности проналажења коначног смисла и смислених одговора у свету који посустаје под многобројним нехуманим оптерећењима.

У представи играју: Теодора Духовникова, Жаклин Даскалова, Димитар Николов, Мартин Димитров, Елена Иванова, Славена Зајкова, Дарина Радева.

Дејан Пејковић

РЕЧ КРИТИКЕ

ЕЛЕМЕНТАРНЕ ЧЕСТИЦЕ

НАРОДЕН ТЕАТАР „ИВАН ВАЗОВ“, СОФИЈА (Бугарска)

БИЋЕ СКОРО ПРОПАСТ ЉУДСКОГ БИЋА!?

Интригантни и скандалозни роман *Елементарне честице* Мишела Уелбека у за позорницу приређеној верзији у бугарском театру „Иван Вазов“ делује знатно нежније, стишаније, умереније него што је виђено, такође у нашем суседству, пре извесног времена, на *Дубровачким летњим играма* (режија Ивица Буљан). Такав је доживљај резултата редитељског поступка Криси Шаркова који експлицитне и сцене бруталног секса решава маштовитом стилизацијом или да се о њима, углавном, приповеда. У фокусу представе су два (полу) брата и њихова животна прича препричана из различитих аспеката и из различитих вре-

менских периода што ефектно чине изванредне глумице Теодора Духовникова, Жалкин Даскалова, Елена Иванова, Славена Зајкова и Дарина Радева.

Радња почиње половином двадесетог века, а завршава се у нашој скорој будућности (2029) преиспитујући наслеђе '68. Јунаци романа, пасивни и емоција лишени Мишел (Димитриј Николов) и његов полубрат, фрустрирани еротоман Бруно (Мартин Димитров), симболи су две крајности савременог човека и западне цивилизације. Они представљају симболе два пола савременог човека: трагику да се тело плодотворно споји са интелектом. Они су, у ствари, еклатантни типови атомизованог, раздробљеног друштва. Уелбек мрви нашу цивилизацију, друштвени поредак, међуљудске односе, науку, историју, филозофију, морал, религију, породицу, секс, љубав, људску порочност, на елементарне честице и детаљно их анализира.

Тако провокативна животна прича два отуђена интелектуалца постаје и футуристичко-пророчка драма, наговештај могућности да ће се на овој планети, после неминовог сунноврата богова и рушења људског зверињака, зачети живот заснован на новим принципима.

Представа театра „Иван Вазов“ из Софије је својеврсна дистопијска слика света, што сугерише и атрактивна сценографија, на два дела раздвојена позорница доминантно хладно-белих површина допуњена са два огромна екрана бочно, а укосо постављена у предњем делу позорнице, подесна за приказивање упоредне стварности ликова, као и сугестивни костими (сценографија и костим Никола Тороманов). Уелбеков запис о крају једне историје, полагањем крепавању Западу и новом времену које долази и отвара нова питања о Човеку, с Богом или без њега. Боже ме, прости!

Миливоје Млађеновић

НАГРАДЕ

Стручни жири 5. *Театра на раскршћу* у саставу проф. др **Ненад Новаковић**, експерт за електронске медије и менаџмент у култури из Босне и Херцеговине, **Дора Ружђак Подолски**, редитељка и професорка из Хрватске, **Душан Ковачевић**, глумац и продуцент из Црне Горе, **Ирена Шаровић**, драматуршкиња и кореографкиња из Србије и др **Милица Бајић Ђуров**, сценографкиња и костимографкиња из Србије донео је следеће одлуке:

Награда за **најбољу представу** додељује се представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

Награда за **најбољу режију** додељује се **Полу Мађелију** за режију представе *Субота, недеља и њонедељак* Филипа де Едуарда у продукцији Градског сатиричког казалишта *Керемџух*.

Награда за **најбољу женску улогу** додељује се **Олги Одановић** за улогу госпође Борио у представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

Награда за **најбољу мушку улогу** додељује се **Бранку Видаковићу** за улогу господина Борио у представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

Награда за **најбољу младу глумицу** додељује се **Наташи Станишић** за улогу Милице Стојадиновић у представи *Поејтеса* по тексту и у режији Виде Огњеновић, а у корпродукцији *Удружења трајања Нови тврђава театар* и *Српској народној позорници*.

Награда за **најбољег младог глумца** додељује се **Мартину Димитрову** за улогу Бруна у представи *Елементарне честнице* Мишела Уелбека, у режији Криса Шаркова и у продукцији Народног театра *Иван Вазов* из Бугарске.

Награда за **сценографско остварење** додељује се **Николи Тороманову** за представу *Елементарне честнице* Мишела Уелбека, у режији

Криса Шаркова и у продукцији Народног театра *Иван Вазов* из Бугарске.

Награда за **костимографско решење** додељује се **Марији Марковић Милојев** за костиме у представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

Награда за **оригиналну сценску музику** додељује се **Митји Врховник Смрекар** за музику у представи *Анџиона* Доминика Смолеа у режији Луке Марцена и у продукцији *Словенској народној љегалишча Нова Горица*.

Награда за **сценски покрет** додељује се **Лари Екар Грљ** за представу *Анџиона* Доминика Смолеа у режији Луке Марцена и у продукцији *Словенској народној љегалишча Нова Горица*.

Специјална награда за посвећен глумачки израз додељује се **Сандри Бугарски** за улогу Мери од Мерица у представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

Жири округлог стола критике у саставу **Оливера Милошевић**, новинарка и театролошкиња из Београда, проф. др **Миљивоје Млађеновић**, писац и театролог из Сомбора, др **Сашо Огњеновски**, позоришни критичар из Битоља, **Наташа Гвозденовић**, новинарка и позоришна критичарка из Новог Сада, **Јелена Поповић**, драматуршкиња и педагошкиња из Ниша и др **Дејан Петковић**, театролог и писац из Ниша донео је одлуку да се **награда округлог стола критике** додели представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

Новинарски жири у саставу **Борка Требјешанин**, Политика, Београд, **Слађана Остојић**, ТВ Зона, Ниш и **Предраг Шарчевић**, Радио Београд, Београд донео је одлуку да се **награда новинарског жирија** додели представи *Белава њевачица* Ежена Јонеска у режији Јагоша Марковића и у продукцији *Центра за културу Тивај*.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ

Лудус трибина:

Шта су кључна обележја оригиналности у савременом домаћем драмском тексту?

Ранијих година на пратећем програму Удружење драмских уметника Србије своје време је користило за промоцију нових бројева *Лудуса* и за разговор о стању у уметности, а ове године је организована занимљива, а врло корисна, трибина о оригиналности у савременим домаћим драмским текстовима. Најављени говорници били су сарадници Лудуса новинарка Политике и позоришна критичарка Борка Требјешанин и театролог и писац Миливоје Млађеновић, али важност ове теме „натерала је“ и друге да се укључе.

Новинарка Политике и позоришна критичарка Борка Требјешанин истакла је да је „позориште уметност времена које прати сталне промене“.

Недостатак оригиналног драмског текста је видљива и забрињавајућа, сматра Миливоје Млађеновић, театролог и писац.

- Можемо да приметимо у репертоарима наших позоришта, али и фестивалској понуди, из сезоне у сезону у недостатку смо онога што можемо звати као савремени, оригинални драмски текст, све је више драматизације. Драматизација које почивају на романима, прози, приповеткама и другим жанровима, чак и песничким делима. То није одлика само наших театара, већ и у региону. Снажније се испољава на фестивалским манифестацијама чија је окосница национална драма - каже Млађеновић.

Отварају се питања аутентичности и оригиналности овога који је дао коначан облик, снагу, нацрт на ком је настао позоришни текст.

Ми, ипак, то ће доказати и фестивалска позоришна пракса, постоје дела која су настала драматизацијом вредна, али се више залажемо за оригиналност, да су жељ и глад за драмом оправдани - рекао је Млађеновић.

То што бројни фестивали и позоришта расписују конкурсе тражећи досад необјављен драмски текст, говори да постоји потреба за оригиналним текстом, додаје Млађеновић.

У разговор се укључио и управник Народног позоришта Ниш театролог Спасоје Ж. Миловановић који је подсетио да је он од 2010. до 2022. године био једини овлашћени судски вештак за драмску уметност.

- Ту је сада и колега Деспотовић. Питање оригиналности. Право препознаје ауторство и оригиналност као два различита појма. Ако неко запише

нешто на задату тему, он је аутор. Ја сам написао песму „Симонида“, ја сам аутор. Да ли сам оригиналан? Наравно да нисам, то је песма Милана Ракића. Али, ако сам променио опус према песми, ја сам оригиналан. Имамо занимљиву ситуацију - рекао је Миловановић.

Додао је да се драматизација третира као оригинално драмско дело.

- Право не препознаје оригиналност идеје. Позориште, ако тако гледате, није оригинално. Увек имате неке људе који се померају на сцени и имате микрофон, рефлекторе... Начин на који то укомпојете је оригинално. Добро је да у српским позориштима нема позоришта који у сезони не одигра неки српски текст - додао је Миловановић.

Позоришни критичар из Северне Македоније Сашо Огненовски рекао је да се на Македонском театарском фестивалу већ три године не додељују награде за оригинални драмски текст.

- Пре тога, додељена је награда писцу који је Албанац јер је то био једини драмски текст. До краја деведесетих година се дипломски рад драмских писаца обавезно постављао у позоришта. Онда је драмска директорка фестивала, видевши да се то дешава, направила конкурс и 20 њих се појави, добију награде и ниједан од тих текстова није стао на сцену - рекао је Огненовски.

Зашто се инсистира на оригиналности јер, како је рекао Млађеновић, сви навијамо да се стварност анализира и обрађује у делима која су настала данас.

Љубица Јоцић

ВЕЧЕРАС НА ФЕСТИВАЛУ

Борисав Станковић • КОШТАНА
НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НИШ (Србија)

ПРЕДСТАВА У ЧАСТ НАГРАЂЕНИХ

Режија и адаптација: Јана Маричић
Сценографија: Миодраг Табачки
Костимографија: Борис Чакширан
Композитор: Божидар Обрадиновић
Сценски покрет: Миодраг Крчмарик
Лектура: Наташа Илић
Асистенткиња режије: Невена Димитријевић
Организаторка: Ивана Мадић Стојановић
Улоге:
Коштана, певачица и играчица - Уна Костић, к. г.
Салче, мати јој - Маја Вукојевић Цветковић
Хаџи Тома - Александар Маринковић
Стојан, син му - Данило Миленковић
Ката, жена Хаџи-Томина - Евгенија Станковић
Магда, механџица - Ивана Недовић
Арса, председник општине - Милош Цветковић
Митка, брат Арсин - Дејан Лилић, к. г.
Васка, кћи Арсина - Наталија Јовић
Стана, кћи Хаџи-Томина - Нађа Недовић Текинџер
Коџа, другарица њина - Николија Мичић
Пандур - Петар Миљуш
Музичари:
Александар Стевановић (хармоника)
Ненад Танчић (тарабука)
Војкан Добросављевић (кларинет)
Горан Савић (гитара)
Предраг Бранковић (бас)

РЕЧ РЕДИТЕЉКЕ

Бора Станковић је једном приликом изјавио: „Они мисле то је тек тако: дај причу кад њима треба. Они не знају да ја сваку своју приповетку одболујем.“ Када ме је директор Народног позоришта Ниш изненада, на тераси фоајеа, позвао да режирам Коштану, деловало је као да мисли да је то тек тако – дај представу за Дан позоришта, за тад нам треба. Он је, међутим, знао да то није тек тако, а ја сам знала шта следи. Уплашени, а храбри; страствени, душевни, болећиви, ватрени; сумњичави, ал’ и радознали, сирови, жестоки, збуњени, нежни, ови су глумци и против свог разума пратили ритам мог инстинкта. Зато они, за разлику од ових Бориних, знају: ја сваку своју представу одболујем. Хвала им што играју ту тајну.

*Јана Маричић
режишељка*

ОСНИВАЧИ ФЕСТИВАЛА

Град Ниш

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НИШ

ФЕСТИВАЛ ПОДРЖАЛИ

Република Србија
Министарство културе

ZLATARA
STANI VIROVIĆ
1993

ПРИЈАТЕЉИ
ФЕСТИВАЛА

AdverCity

La Vie
cafe & restaurant

МЕДИЈСКА ПОДРШКА
ФЕСТИВАЛА

Издавач: Народно позориште Ниш · За издавача: Спасоје Ж. Миловановић
Редакција: Јована Станковић (уредница), Љубица Јоцић, Јана Савић · Прелом: Саша Јовановић
Фото: Мирослав Лавренчић · Штампa: Nais print, Niš · Тираж: 30 примерака
Народно позориште Ниш · Синђелићев трг бб, 18000 Ниш, Србија
Веб сајт: www.narodnopoistoristenis.rs · Фејсбук страница: <https://www.facebook.com/NiskoNarodnoPozoriste/>
E-mail: npnis@narodnopoistoristenis.rs · direktor@narodnopoistoristenis.rs
uprava@narodnopoistoristenis.rs · marketing@narodnopoistoristenis.rs